

Henrik Wergeland: Selvmord

Skulde det virkelig for Alvor være nødvendigt, at vise hvormeget Selvmordet, -- denne Handling, som strider saa mod en for den hele Skabning almindelig Naturdrift, den at vedligeholde sin Tilværelse, og som kun Mennesket kan tillade sig -- er en Tilsidesættelse af Pligt mod sig selv, mod Naturens Overherre, mod Guds Bud, mod Fædreland, Slægt og Venner? Grundene mod Tilladeligheden af dette Foretagende, understøttede ved den enhver Skabning indprentede Afsky for Døden, kunne ikke andet end være overbevisende for enhver kold Betragter og Overveier. Men den Ulykkelige, som ingen Ende øiner paa sin Jammer, for hvem det sidste Glimt af Haab er udslukt, og som overvældes af mørke Udsigter, -- denne Ynkverdige kan vel ikke altid ventes tilbageholdt ved Grunde, hentede fra Handlingens Utilladelighed. Det nærværende Onde, naar alt Haab forsvinder, er desværre -- som kun altfor mange Exempler vise -- istand til at døve enhver anden Betragtning, enhver Følelse.

At udvide Haabets Grændser maatte vel være det kraftigste Middel til at svække det Ondes Indtryk. Det er Haabet, som ligger til Grund for Menneskets kraftfulde Handlinger, for dets Opoffrelser. Haabet er Taalmodighedens Hovedbestanddeel. Uden Haab er det moralske Menneske livløst som Liget; dets Vilje uden Selvstændighed, det er ganske Slave. Mod Mismod i Ulykker og mod Fortvivlelse, Mismodets Følgesvend, er da Haabet det eneste Virksomme, og det Eneste, som kan opholde Taalmodet og de synkende Sjelskræfter.

Til at styrke og fremkalde Haabet synes intet at være nærmere end Erfaringen om de menneskelige Tings Omvexlinger. -- "Fordi det er slemt nu, skulde det derfor ogsaa i Fremtiden blive saa?" har en af de Gamle spurgt. Der er intet stadigt, intet stillestaaende under Maanen; den hele Natur er i bestandig Forandring,

gaaende frem og tilbage, og erstattende med retfærdig Haand til anden Tid det til een Tid efter Tingenes Orden nødvendige mindre Gode. Saaledes følges Vinteren af Vaaren; den klare og rolige Dag lader glemme Stormens Slud; den indstrømmende fri Lufts Balsom opliver de svage Livsaander, og udslætter Erindringen om Sygelejets Smerter.

Et Tilbagesyn over Tildragelserne, og Enhvers Erfaring om Hændelserne, som han har oplevet omkring sig, vil lære, at der er vel saa megen Rimelighed for, at den Uheldiges Kaar maa kunne forbedres, forudsat at han ikke selv bestemt arbejder mod deres Forbedring, som for at den saakaldte Lykkelige vedbliver uafbrudt i Besiddelse af sin misundte Lykke. Hvor mange Taarer har ikke Enhver, som har villet agte herpaa, seet aftørrede i Øjne, der ingen Udvej saae! Hvor kraftig er ikke Tiden til at lette Sorg, lindre Smerter, afhjælpe Trang! Hvor mange have ikke i Haabet om heldigere Dage fundet Kraft til at kjæmpe mod det nærværende Onde og at arbejde sig frem til det bedre! Og da, hvilke behagelige Følelser er ikke en saadan forandret Tilstand forbunden med, fremfor den vedvarende Lykkes Kjedsomhed?

Kunde det da end nogensinde ansees undskyldeligt, at den Ulykkelige søgte i Dødens Arme Enden paa sin Jammer, maatte det dog først være, naar der intet for ham meer her i Verden ellers kunde være at haabe, naar enhver anden Udvej var ham for bestandig spærret. Det kunde aldrig før betragtes som den sidste Tilflugt, som et mindre Onde. Men naar indtræffer dette? og hvor er det Menneske, hvis Stilling er saadan, at den umuligen kan forbedres, at Naturens Kraft og Tilfældene og Tingenes Orden og Omvexlinger ingen Indflydelse mere have eller kunne have paa hans Stillings Forandring? Naar da Døden vælges som den sidste Tilflugt, vælges den altid for tidligen. Og hvorforfor

Litografi efter J. C. Møllers tegning 1839

at overile sig? Dødens Arme staae jo altid aabne. Dette Tilflugtsted, forsaaavidt Graven derfor kan ansees, er det ikke nødvendigt at passe Øjeblikket for at nytte. Udsættelse i Haab om Forbedring berøver ikke dertil Adgang. Derimod berøver Overilelsen Mennesket Adgang til Forandring i Vilkaar og i Sindsstemning, de glade og behagelige Følelser, som følge med Forandring, Leiligheden til at være fremdeles nyttig, at forøge Summen af det Gode, det efter sin Bestemmelse og i sin Vej har virket og kan virke og det Haab, ved Udgangen af Verden at see tilbage over et længere vel anvendt eller rettet og ikke unyttigt Liv. -- Vi igjentage det: Om der end var intet andet, som maatte og burde tilbageholde Mennesket fra Selvmord, burde dog den Betragtning gjøre det, at det altid foretages for tidligen.

"Selvmord" er hentet fra Samlede skrifter. IV. Avhandlinger, Opplysningsskrifter 6. bind: 1839 - 1843.

Denne teksten er basert på den digitale versjonen som ble skannet, OCR-lest, korrekturlest og SGML-tagget av Dokumentasjonsprosjektet ved Universitetet i Oslo i 1991-1997, <http://www.dokpro.uio.no/wergeland/WIV6/WIV6027.html>.

(Vi takker Gyldendal Norsk Forlag AS for utlån av bilder.)